
РОЛЬ ВІЛЬФРЕДО ПАРЕТО В РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

О.П. МИСНИК,

аспірант кафедри глобальної економіки Національного університету

бізнесу і природокористування України

ORCID: 0000-0002-3208-008X

musnuk@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена внеску видатного італійського економіста Вільфредо Парето в теорію суспільного добробуту. Висвітлено основні теоретичні здобутки економіста щодо визначення та вимірювання суспільного добробуту. Вільфредо Парето відхилив принцип кількісної корисності та розробив власну концепцію максимізації добробуту через теорію такого оптимального розподілу ресурсів, в тому числі товарів, при якому будь-який їх перерозподіл не призведе до збільшення корисності індивіда без зменшення корисності для інших індивідів. Надаючи визначального значення саме ефективному розподілу ресурсів на протизвагу їх нескінченній максимізації, В. Парето вперше за багато років розвитку економічної думки зазначив, що джерелами добробуту суспільства не можна вважати виключно збагачення матеріальними благами, оскільки вагоме значення є можливість їх ефективного перерозподілу на засадах гуманності та високих морально-етичних цінностей. Тобто вперше в теорії добробуту набуває значення рівень людського розвитку суспільства, його моральні цінності, вага етичних та гуманістичних принципів. Наведені підходи надають можливість визначити відносний критерій ефективності або оптимальності для функціонування економічної системи. Він конкретизує стан оптимальності за таким принципом: це досягнення такого стану, коли ніхто не може покращити своє становище, не отримавши при цьому гірше. Вказано на важливість визначення оптимуму з точки зору виробництва. При цьому мова йде про структуру виробництва за певного обсягу ресурсів і технічного забезпечення, яка, за його підходом, стає оптимальною, коли неможливо збільшити виробництво одного товару без одночасного зниження виробництва. Така оптимальна ситуація має місце, коли граничні продуктивності факторів виробництва однакові в усіх варіантах їх застосування. Зроблено аналіз положень, де зростання суспільного добробуту стосується не обсягу виробництва чи ресурсів, а споживання матеріалів і створення сукупного суспільного попиту. Оскільки, відповідно до термінології, валовий випуск і валовий дохід країни є одним і тим же (оцінка обсягів виробництва дорівнює сумі виплат власникам вхідних ресурсів), «Оптимум Парето» є максимальне виробництво (або доходу) економіки і є найбільш ефективним оперативним показником. З точки зору прийняття політичних рішень, ідея «оптимуму Парето» призводить

до наступного критерію Парето для формулювання політичних цілей: зміна соціальної політики виправдана, якщо в результаті такої зміни всі члени суспільства буде краще, або якщо покращення торкнеться деяких його членів, а стан усіх інших не погіршиться. Такий розподіл благ в економіці в іншому випадку є ефективним, коли їх неможливо перерозподілити для покращення становища одного члена суспільства без одночасного погіршення становища іншого члена суспільства. На основі цього консолідуючою ідеєю в Україні, має стати якість життя, яка сприятиме саме нації вибудувати особистий шлях подальшого розвитку, де відбудеться формування умов для успішної реалізації особистості, виступить базовим рушієм оцінки економічних реформ.

Ключові слова: теорія добробуту, суспільний добробут, економічний розвиток, рівень життя, багатство, цінність, корисність, благо, споживач, виробник, держава.

Актуальність.

Вивчення суспільного добробуту є надзвичайно важливою та багатогранною проблемою, оскільки вона відображає різноманіття потреб людства не лише в матеріальних благах, а й у духовному та інтелектуальному розвитку. Кінцевою метою соціального та індивідуального розвитку є підвищення рівня добробуту. Проте сам термін є надзвичайно вимогливим як щодо теоретичного визначення, так і щодо кількісного та якісного вимірювання його змін. Поняття «благополуччя», що має глибоке філософське підґрунтя, є предметом дослідження багатьох вчених і мислителів від найдавніших часів до сьогодення. Більшість наукових досліджень у найрізноманітніших галузях науки мали і мають кінцеву мету – різними способами покращити життя людини. Термін «благополуччя» чітко складається з двох слів «добро», точніше «добре» і «бути» або «буття», іншими словами, можна сказати, що досліджуючи добробут, мислителі завжди шукали способи, за допомогою яких люди можуть «жити добре». Тому можна з упевненістю стверджувати, що праг-

нення людини знати складові свого добробуту, а також фактори, що його підвищують, було, є і, звичайно, залишатиметься нагальною потребою людства протягом усього його існування. Для України, яка сьогодні, в період російської військової агресії, намагається вирішити великий клубок соціально-економічних проблем [1-2] і вийти на траєкторію стійких темпів економічного зростання, актуальним є завдання підвищення рівня і якості життя є одним із пріоритетів. Це підкреслює актуальність і практичну важливість дослідження змісту благополуччя, оскільки досі немає єдиного усталеного підходу до визначення факторів і системи показників, що відображають його сутність.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Досліджено основні наукові статті та книги італійського економіста В. Парето, присвячені проблемам суспільного добробуту; наукових праць, що містять аналіз досягнень В. Парето в теорії благополуччя, таких вітчизняних і зарубіжних вчених як Гвідо Ван Хуленбрук, Н. Вдовен-

ко, Н. Василевська, Н. Давиденко, В. Лукашевич, В. Галушко, О. Ковтун, М. Кваша, Ю. Тарасевич, І. Кука, Т. Дяченко та ін.

Метою дослідження є визначення теоретичного та практичного внеску видатного італійського економіста Вільфредо Парето у дослідження суспільного добробуту, можливості використання його знань для оцінки добробуту в нашій країні.

Результати дослідження та їх обговорення.

Вільфредо Парето (1848-1923) – італійський соціолог, економіст, навчався у Вальраса, відомий послідовник математичної школи в буржуазній політичній економії, а також визнаний професор політичної економії Лозаннського університету [3]. Парето розробив вихідні положення теорії добробуту. Предметом цієї теорії є опис економічного оптимуму та розробка рекомендацій в економічному державному регулюванні. Парето обґрунтував основоположний критерій встановлення рівноваги (критерій найкращого розподілу різних ресурсів, який пізніше був названий «оптимумом Парето»): розподіл ресурсів вважається оптимальним, якщо не вдається поліпшити становище будь-якого учасника економічного процесу, не зменшуючи добробуту хоча б одного з інших. За Парето, економічний оптимум - це така конфігурація цін, яка отримує загальне схвалення; водночас будь-яка інша конфігурація цін могла б покращити чиесь становище, але лише за рахунок погіршення становища когось іншого [4]. «Оптимум Парето» - відносний критерій ефективності (оптимальності) функціонування економіч-

ної системи, який конкретизує стан оптимальності за таким принципом: це досягнення такого стану, коли ніхто не може покращити своє становище, не отримавши при цьому гірше. Вищезгадане формулювання «оптимум Парето» стосується споживання. Забезпечення економічної рівноваги є необхідною умовою досягнення оптимуму. Проте В. Парето все ж вважав важливішим визначити оптимум з точки зору виробництва. При цьому мова йде про структуру формування пропозиції на продукцію за певного обсягу використання виробничих ресурсів і технічного забезпечення, яка, за його підходом, стає оптимальною, коли неможливо збільшити виробництво одного товару без одночасного зниження виробництва. Така оптимальна ситуація має місце, коли граничні продуктивності факторів виробництва однакові в усіх варіантах їх застосування [5].

Однак, якщо є можливість збільшити обсяги виробництва таким чином, щоб покращився добробут усіх членів суспільства або лише деяких, але не погіршилося становище інших, то потенційні можливості для покращення соціальної благополуччя ще не вичерпалися в суспільстві. Відповідно, зазначену ситуацію називають «субоптимальною за Парето». Зростання суспільного добробуту стосується не обсягу виробництва чи ресурсів, а споживання матеріалів і створення сукупного суспільного попиту. Оскільки, відповідно до бухгалтерської термінології, валовий випуск і валовий дохід країни є одним і тим же (оцінка обсягів виробництва дорівнює сумі виплат власникам вхідних ресурсів), «Оптимум Парето» являє собою максимальне виробництво (або доходу) економіки і є найбільш

ефективним оперативним показником. З точки зору прийняття політичних рішень, ідея «оптимуму Парето» призводить до наступного критерію Парето для формулювання політичних цілей: зміна соціальної політики виправдана, якщо в результаті такої зміни всі члени суспільства буде краще, або якщо покращення торкнеться деяких його членів, а стан усіх інших не погіршиться. Такий розподіл благ в економіці в іншому випадку є ефективним, коли їх неможливо перерозподілити для покращення становища одного члена суспільства без одночасного погіршення становища іншого члена суспільства [6; 10–12; 14].

Існують базові умови для формування і забезпечення оптимальності за Парето:

1) оптимальний розподіл товарів між споживачами є результатом додержання умов, згідно з якими гранична норма заміщення двох товарів має бути однаковою для обох споживачів;

2) оптимальний розподіл ресурсів у виробництві;

3) оптимальний обсяг виробництва [3].

Відповідно до критерію Парето (критерій зростання суспільного добробуту), рух до оптимуму можливий лише за такого розподілу ресурсів, який підвищує добробут хоча б однієї людини, не зменшуючи добробут будь-кого іншого. Вихідним положенням теореми Парето була думка Бенґама та інших раннях представників утилітаризму серед економістів про те, що щастя (розглядається як задоволення або корисність) різних людей є порівнянним і адитивним, тобто його можна підсумувати в певному загальному щастя. усі. Тому, за Парето, критерієм оптимальності є не загальна можливість максимізації

корисності, а максимізація останньої для кожного індивіда в межах володіння певним початковим запасом благ. Отже, виходячи з базового припущення про раціональність поведінки окремих суб'єктів господарювання, можна стверджувати, що підприємство використовує у виробництві продукції набір виробничих варіантів, які забезпечують отримання максимального прибутку, а споживач, у свою чергу, отримує набір благ, що забезпечує максимізацію корисності. У рівноважному стані системи це оптимізація цільових функцій (для споживача – максимізація вигоди, для виробника – максимізація прибутку). Це оптимальний за Парето стан ринку. Оскільки «держава», безсумнівно, є виробником і постачальником суспільних послуг як для «виробника», так і для «споживача» в обмін на сплату останніх податків, вона виступає як третій партнер, який своїми організаційними та регулятивними впливами встановлює правильний (на думку його посадових осіб) порядок взаємодії всіх учасників тристоронніх відносин, необхідний для нормального функціонування ринкового середовища, можливість визначення та дослідження об'єктивних закономірностей раціонального (з точки зору т.зв. погляд на максимізацію добробуту суспільства) і Парето-ефективні відносини в координатах «держава – виробник – споживач» представляють значний практичний інтерес» [7; 15].

Використовуючи фундаментальні теореми економіки добробуту для опису взаємовідносин тріади «держава – виробники – споживачі» та враховуючи наведені уточнення щодо раціональності поведінки всіх компонентів, ми, таким чином, отримаємо модель конкурентного економічного

середовища, де основні рішення щодо виробництва продукції, а також споживання формуються господарствами чи то юридичними, або фізичними особами, в організаційно-правових рамках, які диктуються державою та, що дуже важливо, інтерпретуються її функціонерами.

Проте в сучасній літературі все частіше з'являються думки про те, що критерій Парето досить умовний. Проте ефективність за Парето є надзвичайно важливою в економічній теорії, де різноманітна і загальна рівновага в конкурентній економічній системі матиме необхідні характеристики та припущення для критерію оптимальності за Парето. Конкурентний баланс також буде стандартом, з яким зазвичай порівнюють інші альтернативи. Зауважимо, що конкурентна рівновага має місце, коли для певного (даного) набору цін на ринках готової продукції та вхідних ресурсів існують такі умови: по-перше, усі виробники вирівнюють відносний граничний дохід від виробленої продукції за однаковими порівняльними цінами; по-друге, усі виробники використовують ресурси, поки граничні витрати не дорівнюють граничному доходу; по-третє, усі споживачі прирівнюють відносні граничні переваги товарів до відносних цін на ці товари.

Досить важливим висновком є також те, що у випадку загальної конкурентної рівноваги, хоча вона і буде оптимальною за Парето, визнавати результат такої рівноваги соціально оптимальним нерозумно. Це пояснюється тим, що розподіл доходу в економічній рівновазі, який супроводжує розподіл товарів і послуг, може бути соціально неоптимальним, оскільки ймовірно завжди будуть ті, хто вважатиме свої доходи досить низькими,

тоді як інші отримують надмірні доходи. Якщо вважати, що розподіл прибутку на конкурентних засадах буде соціально несправедливим, це створить умови для зміни існуючого конкурентного балансу, який склався, і створить умови для втручання держави шляхом перерозподілу прибутку. , а саме: шляхом оподаткування одних членів суспільства та субсидування інших. Перерозподіл цього прибутку, однак, викликає появу нового оптимуму Парето. Це означає, що існує стільки ж ефективних варіацій оптимуму Парето, скільки нових комбінацій перерозподілу прибутку. Таким чином, складність досліджуваного типу політичного підходу виявляється в тому, що неможливо стверджувати, наскільки нові варіанти оптимуму Парето сприяють підвищенню соціального добробуту суспільства порівняно з попередніми варіантами. Водночас визначення економічної ефективності не дозволяє зробити висновки щодо принципу справедливості розподілу прибутку, оскільки ефективність означає досягнення економічно оптимального обсягу виробництва товарів і послуг за наявних (заданих) і обмежених ресурсів. Слід також пам'ятати, що принцип рівності (Equity) – це розподіл зазначеного оптимального обсягу виробництва між соціальними групами компанії або окремими особами. Тому економісти-неокласики розглядають розподіл доходів як суб'єктивне (нормативне) питання, яке на практиці може регулювати лише суспільство за допомогою своїх політичних процесів. Як буде пояснено пізніше, будь-яка зміна конкурентного балансу, включаючи оподаткування чи субсидії, теоретично призводить до зниження економічної ефективності. Це пояс-

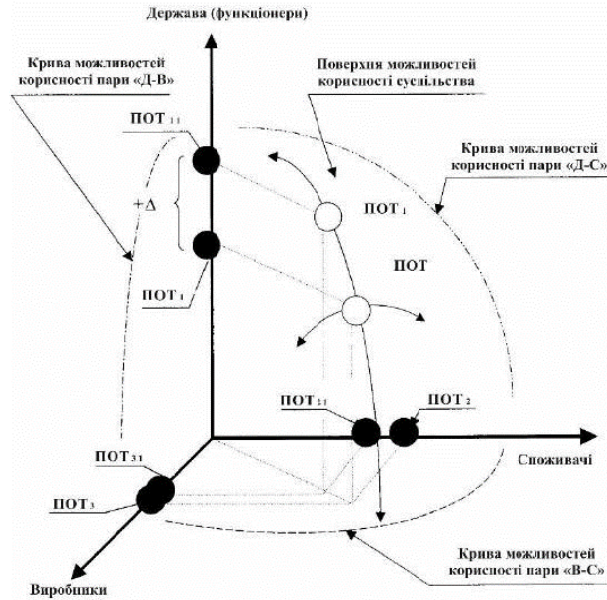

Рис. 1 Систематизація можливостей корисності суспільства і базове позиціонування парето-оптимальної базової точки, якій відповідає максимальний рівень добробуту суспільства.

Джерело: [9; 7-14]

ное існування межі між цілями економічної ефективності, викликаними певними змінами в політиці, і більш справедливим розподілом прибутків.

Відособлено від питань розподілу прибутку існують також й інші підстави для регулятивної інтервенції з боку держави, наприклад, недосконала конкуренція та монополії або той факт, що з точки зору перспективи ринки не забезпечують довгострокових інтересів суспільства.

Тут можна дійти висновку, що оптимум Парето не є достатньо універсальним інструментом для планування політичних рішень. Це означає, що це не повною мірою сприяє досягненню єдиного правильного вибору, тому що важко знайти випадки, коли одні люди можуть бути краще, але водночас не погіршувати становище

інших. Якщо сформулювати зазначену тезу щодо теми дослідження, то її можна подати у такому вигляді: у разі підвищення цін на сільськогосподарську продукцію на ринку сільськогосподарські підприємства (виробники) отримають більший прибуток, а споживачі – нести додаткові витрати.

У цьому випадку особливо цікавий процес і умови розміщення точки зйомки Парето, вже не на «кривій корисних можливостей», а на поверхні корисних можливостей, сформованих у просторі об'єктів соціального призначення, представленого апаратом державного управління, або що забезпечує вигоду державі (D), виробникам (C), які шукають корисність власного бізнесу, і споживачам (C), кожен з яких переслідує свій індивідуальний інтерес і вигоду [7] (рис. 1.)

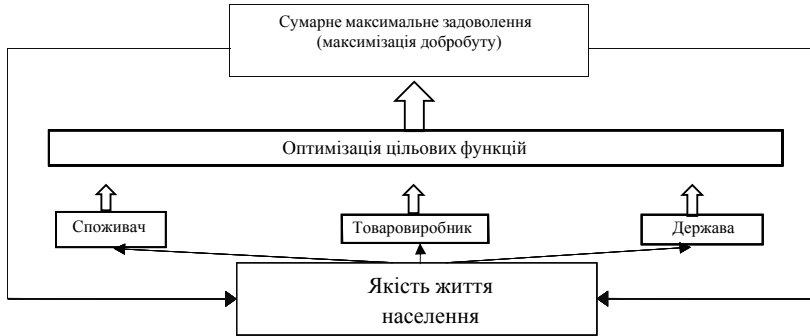

Рис.2 Модель максимізації добробуту всіх учасників ринку

Джерело: розробка автора

Припустимо, що на поверхні можливостей корисності існує гіпотетична точка Парето-оптимуму (POP), яка відповідає максимальному балансу інтересів усіх учасників ринку та максимальному рівню добробуту населення, якого можна досягти за наявного ресурсного потенціалу. При цьому необхідно розуміти, що, як і у випадку з двовимірною моделлю Парето-ефективної економіки, точка балансу всіх інтересів є буквально гіпотетичною і недосяжною. Проте прагнення максимально наблизитися до нього є базовою і першочерговою умовою ефективної взаємодії всіх учасників ринку.

Просторова модель визначення корисних можливостей наочно показує, що збільшення значення осьової координати корисності (збільшення ефективності) по одній з осей неминуче призводить до адекватного зменшення значень осьової координати по одній з осей. інші два. осей або зменшення координати другої осі при збереженні стабільності третьої. Це означає, що будь-які самостійні дії будь-якої зі складових тріади, спрямовані на забезпечення власних

ринкових прибутків без урахування інтересів і можливої реакції інших учасників, неминуче обернуться для них збитками з відповідним перерозподілом доходів. Отже, рівноважний стан системи включає оптимізацію цільових функцій трьох суб'єктів (споживача, виробника, держави).

Оптимальний за Парето стан ринку виначає, що коли основні гравці та учасники ринку, зважаючи на власну вигоду, досягають взаємного балансу інтересів і вигод, загальне задоволення (функція загальної вигоди) досягає максимуму (рис. 2).

Таким чином, всі положення і аксіоми про які говорив А. Сміт у своєму відомому уривку про «невидиму руку» (щоправда, не з точки зору корисності, а з точки зору багатства). Згодом була дійсно доведена базова теорема про той факт, що загальна ринкова рівновага і є Парето-оптимальним станом для ринку.

Аналіз поглядів В. Парето дозволяє зробити висновок, що їх зміст можна звести до базових тверджень, зокрема: конкурентна рівновага є оптимальною або ж пряма теорема. При цьому оптимум може бути досягнутий при кон-

курентній ринковій рівновазі, тобто обрана на основі певних критеріїв оптимально найкраще досягається ринковим механізмом (обернена теорема). Однак важко заперечити твердження, що оптимум Парето досить часто виступає соціально неприйнятним. Зважаючи на основні підходи у реалізації неокласичного напрямку політичної економії сформувався й інші теорії добробуту.

Уряди створюються людьми для захисту їхніх прав (насамперед права на придбання, володіння та використання приватної власності). Рівність в рамках лібералізованої економіки виступає як рівність можливостей, а не, зокрема, результатів. Справедливість дійсно встановлюється переважно як ефективність розуміється як ефективність за Парето, тобто ресурси дістаються тим особам, які можуть заплатити за них вищу ціну, а отже, краще (раціональніше) їх витратити. Теоретичний потенціал вищезазначених концепцій важко заперечити. Питання їх практичного використання та набуття стикається з багатьма проблемними, конфліктними та кризовими ситуаціями, зумовленими недосконалістю професійних стосунків в умовах недосконалої ринкової економіки і при трансформаціях.

Водночас дослідження В. Варцаба підтвердили та довели справедливість гіпотези про існування прямого зв'язку між тим, що кожна система досягає Парето-оптимального стану ринку завдяки досягненню та довгостроковій підтримці гармонізованих відносин між усіма його учасниками. Водночас процес гармонізації ґрунтувався на переконанні, що ринок є саморегулюючою системою з існуванням природної гармонії між суперечливими інтересами його агентів,

представленому на основі твердження Адама Сміта про те, що беручи до уваги інтересів однієї сторони іншою призводить до задоволення інтересів однієї та іншої з досягненням «гармонії», як і Фредерік Бастіа, що «... всі законні інтереси є гармонійними».

Звідси цілком очевидним є те, що будь-який Парето-оптимальний стан реальної системи навіть з діючої значної кількості можливих, реально буде досягнутий у перспективі ринковими методами через реалізацію господарствами даних рішень з метою управління власними доходами. Вони ж у рівновазі нададуть результат, який співпаде з становищем, обраним ними за мету. При тому, що навіть Парето-ефективний діючий ринок може підштовхнути й часто підштовхує індивідуумів і їх групи до соціально небажаного розподілу та обміну, зокрема свавілля саме в органах держави, серед чиновників, підприємців.

Маємо відзначити, що лише управлінський блок соціальної та економічної системи не прискорює виконати даний обов'язок через розквіт в цьому середовищі притаманних людській поведінці базових чинників, як непрофесіоналізм, а також когнітивні, емоційні обмеження, інформаційна асиметрія, свавілля, недосконалість прийнятих рішень суб'єктами в питаннях управління і об'єктами їх впливу – людьми в процесі взаємодії типових пар «суб'єкт та об'єкт», «уряд та суспільство», «керівний орган та персонал», «керівник та підлеглий», «менеджер й працівник», «постачальник і споживач», «продавець і покупець».

Необхідною умовою практичної реалізації теорії суспільного добробуту є створення стійкості грошового обігу, а саме запобігання інфляції гро-

шової одиниці. Практично останній є одним із головних ключів до розвитку бізнесу та економіки країни. Це підтверджує досвід не лише європейських країн, а й України.

Нині в країні спостерігається стагнація в усіх галузях економіки. Постійне зниження вартості національної грошової одиниці призводить не тільки до переведення фінансових заощаджень населення в більш стійкі та стійкі валюти, а й до зменшення виробництва в реальному секторі економіки, недовіри як виробників, або інвесторів в українську грошову одиницю, до зниження вартості гривні на фінансовому ринку, зростання кредитних ставок та фінансового тиску на населення нашої країни і, як наслідок, до зростання цін на продукцію, що призводять до зниження рівня життя більшості українців.

Єдиною теоретичною основою розвитку нашої країни в попередній період стала реалізація принципу «невидимої руки ринку» згідно з основоположною теорією ринкової економіки вченого-економіста Адама Сміта, «...заснованої на принципі так звані «*lèse faire*» («*laissez faire*», з франц. – дозволяй діяти, не заважай) іди своїм шляхом).

Суть цього принципу полягає в тому, що природний порядок, заснований на ліберальній економічній ідеї вільного підприємництва і невтручання держави в економічну діяльність, не повинен порушуватися ніякими зовнішніми факторами. Конкурентні й основні переваги ринкового механізму саморегулювання можуть бути реалізовані тільки за умови, де «кожна людина, якщо вона не порушує закони справедливості, поною мірою вільна діяти, як їй доведеться, у власних інтересах й продовжувати конку-

рувати зі своїми оточуючими».

При адаптації даних теоретичних підходів, в Україні, була створена олігархічна модель економічного розвитку, в рамках якої «...створення замкнутих груп олігархічної орієнтації, які базуються на державно-монополістичній власності та орієнтовані на т. зв пріоритетний розвиток експортно-сировинної моделі економіки». Наслідком такої діяльності є насамперед зниження рівня життя більшості населення нашої країни.

Тому держава та її управлінські структури мають доповнити та відкоригувати механізм «невидимої руки», компенсувати провали ринку та забезпечити Парето-ефективну економіку. Очевидно, що в нинішніх умовах загроза подальшого зниження якості життя в Україні зумовлена впливом комплексу факторів – як зовнішніх (військова агресія Росії, несприятлива геополітична ситуація, валютно-фінансова нестабільність, надмірна залежність від світових товарних ринків) і внутрішні (падіння ВВП, високий рівень корупції, економічний спад, гострі структурні диспропорції). У цьому контексті актуальним є створення ефективного механізму моніторингу якості життя населення на державному рівні. Водночас якість життя має створювати можливості для створення додаткових каналів обігу ресурсів та інформації з механізмами зворотного зв'язку.

Як показали дослідження, сьогодні актуальним є вивчення різних підходів до вивчення терміну «якість життя». Вивчення якості життя дає змогу скласти уявлення про реальну соціальну ситуацію в країні, визначити потенційні можливості та перспективи розвитку соціальних суб'єктів різного рівня (від особистості та сім'ї

до регіону). або країни в цілому) і на основі цього знаходити правильні механізми оптимізації соціальних умов в інтересах особи, сім'ї, суспільства і держави.

Якість життя має стати консолідуючою ідеєю в Україні, яка дозволить нації вибудувати власний шлях розвитку, на якому забезпечення умов для успішної реалізації особистості стане головним критерієм оцінки ефективності економічних реформ.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

У процесі аналізу основних положень і принципів суспільного добробуту В. Парето ми дійшли висновку, що якість життя можна трактувати як міру задоволеності та задоволеності різноманітних потреб індивіда, соціальних груп і суспільства, яка в цілому характеризується рівнем їх розвитку та добробутом різних верств населення. Коли за основу висвітлення критерію справедливості брати теорію суспільного добробуту, головним критерієм оцінки суспільного добробуту можна умовно вибрати теоретичний критерій справедливості, наприклад, критерій Парето-ефективності, який базується на про ідею суспільного добробуту як вектора добробуту індивідуальних споживачів. У той же час добробут зростає, якщо збільшується корисність, отримана окремим споживачем, якщо корисність інших членів суспільства принаймні не зменшується.

Таким чином, цей критерій відповідає теорії класичного лібералізму, в якій інтереси особистості посідають центральне місце. Згідно з цією теорією, кожна людина готова і здатна реалізувати свої таланти найбільш

ефективним способом. За цих умов суспільство трактується як сума таких людей (індивідів), а хорошим є те суспільство, яке не заважає людям вільно реалізовувати свої приватні інтереси.

Список використаних джерел

1. Скрипниченко М.І., Приходько Т.І., Сіденко В.Р. та ін. Потенціал ендогенного зростання економіки України. НАН України. Ін-т екон. та прогнозів. К., 2010. 436 с.
2. Шумська С. С. Інфляція чи ревальвація: яке з двох них менше? (емпіричний аналіз впливу на економіку). Економіка і прогнозування. 2005. № 3. С. 127–146. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_05_3_12_7_uk.pdf
3. Тарасевич Ю. Є. Петруня В. М. Історія економічних вчень. К.: Центр учбової літератури. 2013. с.161
4. Лукашевич В. В., Пеньковський Д. Д. Історія економічних вчень. М.: Національний інститут бізнесу. 2013. с.139
5. Економічні погляди Вільфредо Парето. URL: <http://surl.li/ebvnl>
6. Галушко В. П., Гвідо В. Х., Ковтун О. А. та ін. Основи аграрної економіки. К.: Вища освіта. 2003. С.209-229.
7. Петренко В. П. До визначення шляхів оптимізації стосунків держави, виробників і споживачів з використанням закономірностей парето-ефективного ринку. Науковий вісник ІФНТУНГ. №4. С. 71-76.
8. Vdovenko N., Baidala V., Burlaka N., Diuk A. (2018). Management mechanism of agrarian economic system: composition, functioning and factors of development in Ukraine. Problems and Perspectives in Management. Vol. 16. Issue 2. P. 179–189.
9. Kvasha S., Pankratova L., Koval V., Tamošiuniene R. (2019). Illicit financial flows in export operations with agricultural products. Intellectual Economic. Vol. 13. Issue 2. P. 105–209.
10. Вдовенко Н. М., Кукса І. М., Ільїн В. Ю.,

Сахацький М. М. Інноваційна стратегія формування безпекової системи управління інноваційним розвитком агропродовольчої сфери в умовах діджиталізації. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 5 (252). С. 26–33.

11. Koval V., Hrymalyuk A., Atstaja D., Nesenenko P., Kovshun N., Masina L. (2022). Hypothesis of a two-level investment system and the prospects for the planned development of the socialist market economy. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. № 4. P. 138–144. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2022-4/138>
12. Вдовенко Н. М., Кукса І. М., Дяченко Т. О., Сірик М. В. Управління інноваційною діяльністю в умовах глобалізації міжнародної економіки та змін в безпекології і поведінці споживачів. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 2 (249). С. 120–127. URL: <http://dndiime.org/wp-content/uploads/2022/06/2-2022.pdf>
13. Arsawan I. W. E., Koval V., Rajiani I., Rustiarni N. W., Supartha W. G., Suryantini N. P. S. (2022). Leveraging knowledge sharing and innovation culture into SMEs sustainable competitive advantage. *International Journal of Productivity and Performance Management*. Vol. 71. Issue 2. P. 405–428.
14. Ложачевська О. М., Вдовенко Н. М., Родченко С. С., Ігнатюк В. В. Управління системою адаптивного стратегічного планування інноваційно орієнтованого конкурентоспроможного підприємства в умовах глобалізації та COVID-19. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 1 (248). С. 53–60.
15. Zherlitsyn D., Talavyria M., Bakun Y., Saiapin S., Galaieva L. (2022). Shannon Entropy as an Indicator of the Effectiveness of E-Advisory in Ukraine. *Journal of Information Technology Management*. 2022. Vol. 14. Issue 3. P. 50–64.
16. Kvasha S., Davydenko N., Pasichnyk Y., Viatkina T., Wasilewska N. (2018). GDP modelling: Assessment of methodologies and peculiarities of its usage in Ukraine.

Problems and Perspectives in Management. Vol. 16. Issue 4. P. 186–200.

References

1. Skrypnychenko, M., Prykhodko, T., Sydenko, V. (2010). The potential of endogenous growth of the economy of Ukraine. *Sciences NAS of Ukraine. Institute of Economics and predicted*. K., 436p.
2. Shumska, S. S. (2005). Inflation or revaluation: which of the two disasters is the lesser? (empirical analysis of the impact on the economy). *Economics and forecasting*. No. 3. P. 127–146. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_05_3_12_7_uk.pdf
3. Tarasevich, Yu.E. Petrunya, V. M. (2013). *History of economic thought*. K.: Center for Educational Literature. p.161
4. Lukashovich V. V., Penkovskiy D. D. (2013). *History of economic teachings*. M.: National Institute of Business. p. 139
5. *Economic views of Vilfredo Pareto*. URL: http://stud.com.ua/47071/politekonomiya/ekonomichni_poglyadi_vilfredo_pareto#17
6. Galushko V.P., Guido Van Hulenbroek, Kovtun O.A. etc. (2003). *Basics of agrarian economy*. K.: Higher education. P.209-229.
7. Petrenko V.P. To determine ways to optimize relations between the state, producers and consumers using the laws of the Pareto-efficient market. *IFNTUNG scientific bulletin*. No. 4. P. 71-76.
8. Vdovenko, N., Baidala, V., Burlaka, N., Diuk, A. (2018). Management mechanism of agrarian economic system: composition, functioning and factors of development in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. Vol. 16. Issue 2. P. 179–189.
9. Kvasha, S., Pankratova, L., Koval, V., Tamošiuniene, R. (2019). Illicit financial flows in export operations with agricultural products. *Intellectual Economic*. Vol. 13. Issue 2. P. 105–209.
10. Vdovenko N. M., Kuksa I. M., Il'yin V. YU., Sakhats'kyi M. M. (2022). *Innovatsiyna stratehiya formuvannya bezpekovoyi systemy up-*

- ravlinnya innovatsiynym rozvytkom ahropodovol'choyi sfery v umovakh didzhitalizatsiyi. Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini. № 5 (252). p. 26–33.
11. Koval, V., Hrymalyuk, A., Atstaja, D., Nesenenko, P., Kovshun, N., Masina, L. (2022). Hypothesis of a two-level investment system and the prospects for the planned development of the socialist market economy. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. № 4. P. 138–144. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2022-4/138>
 12. Vdovenko, N. M., Kuksa, I. M., Dyachenko, T. O., Siryk, M. V. (2022). Upravlinnya innovatsiynoyu diyal'nistyu v umovakh hlobalizatsiyi mizhnarodnoyi ekonomiky ta zmin v bezpekolohiyi i povedintsi spozhyvachiv. Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini. 2022. № 2 (249). p. 120–127. URL: <http://ndiime.org/wp-content/uploads/2022/06/2-2022.pdf>
 13. Arsawan I. W. E., Koval V., Rajjani I., Rustiariini N. W., Supartha W. G., Suryantini N. P. S. (2022). Leveraging knowledge sharing and innovation culture into SMEs sustainable competitive advantage. *International Journal of Productivity and Performance Management*. Vol. 71. Issue 2. P. 405–428.
 14. Lozhachevs'ka, O. M., Vdovenko, N. M., Rodchenko, S. S., Ihnatyuk, V. V. (2022). Upravlinnya systemoyu adaptivnoho stratehichnoho planuvannya innovatsiyno oriyentovanoho konkurentospromozhnoho pidpryyemstva v umovakh hlobalizatsiyi ta COVID-19. Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini. № 1 (248). p. 53–60.
 15. Zherlitsyn, D., Talavyriya, M., Bakun, Y., Saiapin, S., Galaieva, L. (2022). Shannon Entropy as an Indicator of the Effectiveness of E-Advisory in Ukraine. *Journal of Information Technology Management*. Vol. 14. Issue 3. P. 50-64.
 16. Kvasha, S., Davydenko, N., Pasichnyk, Y., Viatkina, T., Wasilewska, N. (2018). GDP modelling: Assessment of methodologies and peculiarities of its usage in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. Vol. 16. Issue 4. P. 186–200.

Mysnyk O. (2022).

THE ROLE OF VILFREDO PARETO IN THE DEVELOPMENT OF THE THEORY OF SOCIAL WELFARE

BIOECONOMY AND AGRARIAN BUSINESS, 13(4): 96-108.

[https://doi.org/10.31548/economics13\(4\).2022.84-93](https://doi.org/10.31548/economics13(4).2022.84-93)

Abstract. *The article is devoted to the contribution of the prominent Italian economist Vilfredo Pareto to the theory of public welfare. The main theoretical achievements of the economist regarding the definition and measurement of public welfare are highlighted. Vilfredo Pareto rejected the principle of quantitative utility and developed his own concept of welfare maximization through the theory of such an optimal distribution of resources, including goods, in which any redistribution of them will not lead to an increase in the utility of an individual without a decrease in utility for other individuals. Giving decisive importance to the effective distribution of resources as opposed to their endless maximization, V. Pareto noted for the first time in the many years of development of economic thought that the sources of social well-being cannot be considered solely enrichment with material goods, since the possibility of their effective redistribution on the basis of humanity and high moral and ethical values. That is, for the first time in the theory of well-being, the level of human development of society, its moral values, and the weight of ethical and humanistic principles become important. These approaches make it possible to determine a relative criterion for the efficiency (optimality) of the functioning of the economic system, which specifies the state of optimality according to the following*

principle: it is the achievement of such a state when no one can improve their situation without getting worse. The importance of determining the optimum from the point of view of production is indicated. At the same time, we are talking about the structure of production with a certain amount of resources and technical support, which, according to his approach, becomes optimal when it is impossible to increase the production of one product without simultaneously reducing production. Such an optimal situation occurs when the marginal productivity of production factors is the same in all variants of their application. An analysis was made of provisions where the growth of social welfare does not concern the volume of production or resources, but the consumption of materials and the creation of aggregate social demand. Since, according to the terminology, gross output and gross income of the country are one and the same (the estimate of production volumes is equal to the sum of payments to the owners of input resources), the "Pareto Optimum" is the maximum production (or income) of the economy and is the most effective operational indicator. From the perspective of political decision-making, the idea of the "Pareto optimum" leads to the following Pareto criterion for the formulation of political goals: a change in social policy is justified if, as a result of such a change, all members of society will be better off, or if the improvement will affect some of its members and the condition of all others will not deteriorate. This distribution of goods in an economy is otherwise efficient when they cannot be redistributed to improve the position of one member of society without simultaneously worsening the position of another member of society. Based on this, the quality of life should become a consolidating idea in Ukraine, which will enable the nation to build its own path of development, in which ensuring the conditions for the successful realization of the individual will become the main way for evaluating the effectiveness of economic reforms.

Keywords: *welfare theory, social welfare, economic development, standard of living, wealth, value, utility, consumer, producer, state.*
